

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑/๒๕๖๓

เรื่องพิจารณาที่ ๙/๒๕๖๒

วันที่ ๒๑ เดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๕๖๓

ระหว่าง { นายณัฐพร โตประยูร ผู้ร้อง
พรรคอนาคตใหม่ ที่ ๑ นายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ ที่ ๒
นายปิยบุตร แสงกนกกุล ที่ ๓ และคณะกรรมการบริหารพรรคอนาคตใหม่ ที่ ๔ ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสี่เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง หรือไม่

ความเห็น

การปกป้องคุ้มครองรัฐธรรมนูญถือได้ว่าเป็น “สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ (Rights to Protect the Constitution) ของพลเมือง สำหรับประเทศไทย แนวคิดเกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญว่าด้วยสิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญปรากฏครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕ มาตรา ๓๕ บัญญัติว่า “บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญนี้ให้เป็นปฏิกิริยาต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และรัฐธรรมนูญมิได้” ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองของประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ มิได้” แต่อย่างไรก็ดี คำว่า “สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ” มีถ้อยคำปรากฏในบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หมวด ๓ ส่วนที่ ๑๓ สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง โดยบัญญัติถ้อยคำเช่นเดียวกันกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง จนปัจจุบันรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมิได้” เมื่อประมวลแนวคิดจากถ้อยคำของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญทั้ง ๔ ฉบับดังกล่าวแล้วพบว่าเนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญมีความสอดคล้องกับกฎหมายพื้นฐานแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. ๑๙๔๙ (The Basic Law) โดยได้บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่มีหน้าที่และอำนาจวินิจฉัยเกี่ยวกับการกระทำที่มีลักษณะเป็นการล้มล้างการปกครองหรือทำลายรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกัน ดังปรากฏในกฎหมายพื้นฐานแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. ๑๙๔๙ มาตรา ๒๐ (๔) บัญญัติว่า “ชาวเยอรมันทุกคนย่อมมีสิทธิต่อต้านบุคคลใดก็ตามที่พยายามล้มล้างระบอบรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ หากไม่มีหนทางเยียวยาประการอื่น” และมาตรา ๒๑ (๒) บัญญัติว่า “พรรคการเมืองที่พยายามทำลายหรือล้มล้างระบอบพื้นฐานเสรีประชาธิปไตย หรือพยายามทำให้เกิดภัยอันตรายต่อการดำรงอยู่ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ด้วยเหตุผลทางเป้าหมายของตนหรือพฤติกรรมของผู้สนับสนุน ย่อมเป็นการไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญให้ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์มีหน้าที่วินิจฉัยประเด็นความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ” ในทางวิชาการถือเป็นที่ยุติได้ว่าศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้จัดตั้งขึ้นด้วยข้อเสนองานวิจัยโดยได้รับอิทธิพลตามข้อเสนอรูปแบบของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีรวมถึงหน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยว่าการกระทำของบุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดมีลักษณะที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยศาลรัฐธรรมนูญสามารถพิจารณาถึงมาตรการที่ใช้กับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้น รวมถึงคำสั่งยุบพรรคการเมือง ในทางปฏิบัติการปฏิบัติตามพันธกิจตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศย่อมแตกต่างกัน ทั้งนี้ ต้องยึดสภาพบังคับตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศที่อาจมีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่แตกต่างกัน ความสอดคล้องกับสภาพการเมือง การปกครอง วัฒนธรรมทางการเมือง สังคม วินัยพรรคการเมือง ทัศนคติและค่านิยมของพลเมืองของประเทศนั้น ๆ ด้วยเหตุนี้หากเปรียบเทียบสถิติของการยุบพรรคการเมืองโดยศาลรัฐธรรมนูญระหว่างประเทศไทยและประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจึงมีความแตกต่างในเชิงปริมาณอย่างมาก โดยศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีสถิติที่ผ่านมาได้มีคำวินิจฉัยยุบพรรคการเมืองไปแล้ว ตามกรณีต่าง ๆ ประมาณ ๑๐๐ พรรคการเมือง ในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ได้มีคำวินิจฉัยยุบพรรคการเมืองไปแล้ว เพียง ๒ พรรคการเมืองเฉพาะตามกรณีการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญเท่านั้น คือ พรรค Sozialistische Reichs Partei (SRP) ปี ค.ศ. ๑๙๕๒ ตามคำวินิจฉัยที่ BVerfGE ๒, ๑. วันที่ ๒๓ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๕๒ และพรรค Kommunistische Partei Deutschlands (KPD) ปี ค.ศ. ๑๙๕๖ ตามคำวินิจฉัยที่ BVerfGE ๕, ๘๕. วันที่ ๑๗ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๕๖ แต่อย่างไรก็ดี ลักษณะสำคัญ

ของแก่นแท้ที่สำคัญของการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ คือ ต้องมีการกระทำ (Actions) ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ชัดเจนโดยมีความเคลื่อนไหวปฏิบัติกรอย่างแท้จริง

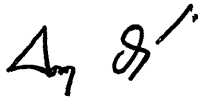
พิจารณาคำร้องของผู้ร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้อง คำคัดค้านคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ร้อง แล้วเห็นว่า กรณีที่ผู้ร้องกล่าวอ้างว่าการออกข้อบังคับ นโยบาย และสัญลักษณ์ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง เนื่องจากข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งหมายความรวมถึงนโยบายและภาพเครื่องหมายเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๔ (๑) และมาตรา ๑๕ (๒) และ (๓) นั้น กรณีดังกล่าวเป็นการกล่าวอ้างของผู้ร้องว่าข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ถูกต้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ ซึ่งการออกข้อบังคับของพรรคการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของขั้นตอนการจัดตั้งพรรคการเมือง อันเป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยมาตรา ๑๓ บัญญัติว่า “เอกสารและหลักฐานที่ต้องยื่นไปพร้อมกับคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง ... อย่างน้อยต้องประกอบด้วย ... (๓) ข้อบังคับ ...” มาตรา ๑๔ บัญญัติว่า “ข้อบังคับต้องไม่มีลักษณะ ดังต่อไปนี้ (๑) เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และต้องไม่เปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ ...” มาตรา ๑๕ บัญญัติว่า “ข้อบังคับอย่างน้อยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้ ... (๒) ภาพเครื่องหมายของพรรคการเมือง (๓) ... นโยบายของพรรคการเมือง ...” และมาตรา ๑๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในกรณีที่คำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองและเอกสารและหลักฐานที่ยื่นพร้อมกับคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองถูกต้องและครบถ้วนตาม ... มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ ... ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองและให้ประกาศการจัดตั้งพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา” จากบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่าในการยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองนั้น ผู้ยื่นคำขอจะต้องยื่นข้อบังคับพรรคไปพร้อมกับคำขอด้วย และจากนั้นนายทะเบียนพรรคการเมืองจะทำการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของเอกสารที่ยื่น หากคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองและเอกสารหลักฐานที่ยื่นมีความถูกต้องครบถ้วน นายทะเบียนพรรคการเมือง โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งก็จะรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง และให้ประกาศการจัดตั้งพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษาต่อไป เมื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้ง

พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นพรรคการเมือง และนายทะเบียนพรรคการเมืองโดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นพรรคการเมืองตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๗ และได้มี ประกาศการจัดตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในราชกิจจานุเบกษาแล้ว กรณียอมแสดงให้เห็นว่าข้อบังคับ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่มีลักษณะเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๔ (๑) เนื่องจากนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตรวจสอบ และได้รับความ เห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้งให้จดทะเบียนจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองได้แล้ว หากข้อบังคับ นโยบาย และภาพเครื่องหมายของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีลักษณะเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขดังที่ผู้ร้องกล่าวอ้างจริง นายทะเบียนพรรคการเมือง ก็ไม่สามารถรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๗ วรรคหนึ่ง ได้ อย่างไรก็ตามก็ตีถ้าปรากฏข้อเท็จจริงในภายหลังว่าข้อบังคับของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ได้ยื่นจดทะเบียนจัดตั้ง พรรคการเมืองไม่เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๕ ก็เป็นหน้าที่และอำนาจของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่จะ รายงานไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาและมีมติให้แก้ไขข้อบังคับให้สอดคล้องกับบทบัญญัติ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หรือเพิกถอนข้อบังคับดังกล่าวได้ตามมาตรา ๑๗ วรรคสาม กรณีจึงยังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะฟังได้ว่าการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสี่เป็นการใช้ สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง แต่อย่างใด

ส่วนกรณีข้อเท็จจริงตามคำร้องนี้ที่ผู้ร้องกล่าวอ้างว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ผู้ถูกร้องที่ ๓ และ ผู้ถูกร้องที่ ๔ มีพฤติการณ์ แนวคิด ทศนคติ คลั่งไคล้ปรัชญาตะวันตก เป็นขบวนการปฏิวัติขัตริย์นิยม มีแนวความคิดที่ต้องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมไทย โดยการแสดงความคิดเห็นในช่วงเวลา ต่าง ๆ ทั้งก่อนและหลังการจดทะเบียนจัดตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นเพียงการกล่าวอ้างโดยอาศัย ข้อมูลข่าวสารจากเว็บไซต์ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งยังไม่มีข้อเท็จจริงอื่นใดมาสนับสนุน ข้อกล่าวอ้างอย่างชัดเจนแต่อย่างใด กรณีจึงยังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงตามคำร้องนี้เพียงพอที่จะฟังได้ว่า การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสี่เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง สำหรับกรณีหน้าที่ และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช

๒๕๖๐ มาตรา ๔๙ วรรคสอง หากพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ผู้ถูกร้องที่ ๓ และผู้ถูกร้องที่ ๔ มีการกระทำตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง นั้น ศาลรัฐธรรมนูญ มีหน้าที่และอำนาจวินิจฉัยเพียงสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวเท่านั้น

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสี่ตามที่ผู้ร้อง กล่าวอ้างไม่เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง

(นายปัญญา อุดชาชน)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ